

בס"ד

הכל נמדד לפי כוחו ולפי דורו של העושה, ולא לפי המעשים הנראים לעינים!!!

« איזה קרבן זול יותר, עולת העוף או מנחת סולת? »

בפרשה זו מתפרשת מצות הקרבת מנחת סולת, ואמר הכתוב וּנְפֹשׁ כִּי תִקְרִיב קָרְבָן מִנְחָה לַה', סֶלֶת יִהְיֶה קָרְבָנוּ וּגו' (ויקרא ב, א), ובגמ' **מנחות** (קד.) דקדקו חז"ל וז"ל: "אמר רבי יצחק מפני מה נשתנית מנחה שנאמר בה **נפש**, אמר הקב"ה מי דרכו להביא מנחה, עני, מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו לפני", עכ"ל.

ובספר פנים יפות ובשפת אמת (בליקוטים) הקשו על זה, דלכא' כשנבוא ונחשוב את חשבון ההוצאות של מנחת הסולת לעומת חשבון ההוצאות של קרבן העוף נראה, שקרבן העוף זול יותר ממנחה, שהרי קרבן מנחת סולת טעונה שמן ולבונה, מה שאין כן עולת העוף, וכן קרבן מנחה אינה באה בשותפות, ואילו עולת העוף יכולים להביא כמה אנשים ביחד (כמבואר במשנה מנחת קד.). נמצא שהוצאת היחיד בקרבן העוף יוצא בסך הכל הרבה פחות כסף ממי שמביא קרבן מנחה מן הסולת, ואם כן בפשטות כיון שהעני מביא הקרבן הזול ביותר שיש, א"כ לכא' יוצא שהעני הביא דוקא עולת עוף ולא מנחת סולת.

« העני מקמץ מלשבוע את נפשו, כדי להביא קרבן לה' »

החתם סופר (בתורת משה) תי' וז"ל: "כי המקריב בעל חי, הסברא נותן נפש תחת נפשו של אדם, אבל מנחה שהוא צומח ואיננו נפש, אחז"ל וויתר הקב"ה משלו (כדאיא במדרש רבה פרק ג', רבי יודן בן סימון בשם ר' זעירא אמר הקב"ה וויתר לנו סליחה אחת משלו, ואיזו זו עשירית האיפה), והעני הזה אע"פ שהמנחה ביוקר יותר מפרידה אחת של עוף וגם איננו נפש, אך מה לו לעשות ואין לו פרוטה לקנות פרידה אחת, אך קמח סולת ושמן יש לו, מלקט שכחה ופאה שלו, והוא מקמץ ממאכלו ומקריבו, הרי מקריב נפשו באמת, שמתענה וממעט חלבו ודמו יום אחד, והלבונה אחז"ל שגדל בארץ ישראל, ועזים אוכלים אותו, כדכתיב בהפטרות השבוע וְלֹא הוֹגְעֶתֶיךָ בְּלִבְנָהּ (ישעיהו מג, כג) (ויכול ללקוט אותו מן ההפקר מן היערות ומדברות) ע"כ כתיב **נפש במנחה**" עכ"ל.

מעתה, לפי תיאורו הנפלא של החתם סופר, מובן היטב למה נחשב קרבן מנחת סולת לקרבנו של העני, ובעיקר אין כל פלא למה באמת הקרבן הזה נחשב ורצוי בעיני הקב"ה כל כך, עד שמעלה עליו הכתוב 'כאילו הקריב נפשו', כיון שמנחתו של העני מתאפשר אך ורק ע"י מסירות נפש של ממש הטמונה והספוגה בכל גרגיר סולתו ושמונו ממנחתו.

« גדול קרבן העני יותר מאלף קרבנות »

המדרש (ויקרא רבה ג ה) על הפסוק וְשָׂעָה אֶתְּךָ בְּכַנְפֵי, לֹא יִבְדִּיל וְהִקְטִיר אֹתוֹ הַכֹּהֵן הַמְזַבֵּחַ (ויקרא א, יז) דרשו חז"ל בזה"ל: "אמר רבי יוחנן, ההדיוט הזה אם מריח הוא ריח כנפים נפשו קצה עליו, ואת אמרת 'והקטיר' הכהן את הכל המזבחה', וכל כך למה, אלא כדי שיהא המזבח מהודר בקרבנו של עני, אגריפס המלך ביקש להקריב ביום אחד אלף עולות, שלח ואמר לכהן גדול אל יקריב אדם היום חוץ ממני, בא עני אחד ובידו שתי

תורים, אמר לכהן הקרב את אלו, אמר לו, המלך צוני ואמר לי אל יקריב אדם חוץ ממני היום, אמר לו, אדוני כהן גדול, ארבעה אני צד בכל יום, ואני מקריב שנים, ומתפרנס משנים, אם אי אתה מקריבן אתה חותך פרנסתי (-כי אני בוטח בה' שרק בזכות שני התורים שאני מקריב בכל יום הוא מסייע בידי לצוד ארבעה), נטלן והקריבן, נראה לו לאגריפס בחלום, קרבן של עני קדמך, שלח ואמר לכהן גדול, לא כך צויתך אל יקריב אדם חוץ ממני היום, אמר לו, אדוני המלך, בא עני אחד ובידו שתי תורים, אמר לי הקרב אלי את אלו, אמרתי לו המלך צוני ואמר לי אל יקריב אדם חוץ ממני היום, אמר ארבעה אני צד בכל יום ואני מקריב שנים ומתפרנס משנים אם אי אתה מקריב אתה חותך את פרנסתי, לא היה לי להקריבן, אמר לו, יפה עשית כל מה שעשית, כו', מעשה באשה אחת שהביאה קומץ של סולת, והיה כהן מבזה עליה ואמר ראו מה הן מקריבות מה בזה לאכול מה בזה להקריב, נראה לכהן בחלום אל תבזה עליה כאלו נפשה הקריבה", עכ"ל המדרש.

ועד"ז כותב השפת אמת בדברים קצרים וקולחים על המשנה (מנחות קי.) 'אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין לבו לשמים', כי בעבודת הבורא אין נפקא מינה בריבוי, רק בהתעוררות רצון אמת בלב, ואדרבה, מי שאינו יכול לעשות הרבה, ומכוין בהמעט, אפשר שזה חשוב יותר.

« העני מצרף את עצמו עם מתנתו, כדי להגדיל את המתנה »

המגיד מדובנא (בספרו אהל יעקב) מאריך בענין זה, והמשל בזה משל על חשיבות מנחת העני לעומת שאר הקרבנות, וז"ל: "משל למה הדבר דומה, לשר גדול שבא לעירו, ובאו כולם לקבל פניו, ובידם תשורה כמשפט להמקבלים פני שר גדול שלא לבוא ריקם, אבל באו במתנות גדולות וקבלם השר ע"י שליח ואת פניהם לא ראה".

"לימים בא עני גדול והביא בידו מתנה שוה דינר זהב, בקש השר לקבלה ע"י שליח ולא רצה העני לתת אותה מידו, רק דחק את עצמו ונכנס אל ארמון השר, ויאמר אליו השר מה ראת לדחוק עצמך אלי, אמר לו, ידע אדוני כי מתנתי מועטת מאד נגד כבודך והוד גאוניך, רק בהצטרפות דלות ערכי ושפלות מצבי אשר גם המתנה הקטנה הזאת היא יותר מיכלתי אז תמצא תשורת חן בעיניך, וא"כ לא היה לי דרך אחר רק לבוא ולהתראות בעצמי עם המתנה, למען יראה בעיני ויצטרף דלותי אל המתנה, אז תהיה חשובה בעיניו יותר מכל מתנות הנדיבים המתנדבים בעם".

"...והוא שאמרו כאלו נפשו הקריב, ולא היה די שיאמרו עליו שקרבנו חשוב ומקובל כקרבנו של העשיר, אבל רז"ל החליטו כי בהכרח הקריב נפשו להתראות בעצמו עם מתנתו שהביא, כי לולא כן אין במתנתו מאומה מן החשיבות, לכן נכתב אצלו ונפש כי תקריב וכו'".

וממשיך ואומר כי יש למעשים טובים ב' סוגי חשיבות, "א-] חשיבות בעצם, כמו מי שאנחנו רואים בו כי הוא יושב מוכתר בטלית ותפלין והוגה בתורה ומעשים לילות כימים, ורודף צדקה וחסד בלב שלם ובנפש חפצה, ב-] ויש שהוא מוטרד בעסקיו מאד מורדף בלי חשך, ועכ"ז הוא מקמץ ומצמצם מזמן אכילתו וממנוחת משכבו ויקח מועד למישרים וקובע

לעצמו שיעורים ללמוד התורה ולמעשׂוֹט, אשר כבר אפשר שהוא יהיה יותר חביב למעלה, אמנם חשיבתו אינו מצד מעשיו, כי אם מצד ההיפך, כי גלוי וידוע טרדתו שאין לו מנוח בכל עתותי היום, א"כ כמה גדול כח נפש העושה, וכמה עצום רצונו הטהור".

"והוא ג"כ ההבדל בין החשיבות שהיה לנו בימים הראשונים ובין חשיבות עתה, כי בזמן שהיה ביהמ"ק קיים וישראל היו שרוים על אדמתם, היה נראה יקר תפארתנו ושלמותנו מצד עצם המעשים, לא כן עתה בזמן החורבן, אם נביט ונבחון במעמדנו על שקידתנו בתורה ובמצות הי תורה והי מצוה וכו', ומעשינו דלים מאד, רק בהצטרף דלותנו ושפלותנו, כמאמר ר'אֵה עֵינַי וְעַמְלִי וְשֵׁא לְכָל חֲטָאוֹתַי (תהלים כה, יח), אז יעלו מעשינו לרצון לפני ה'".

"...וזה שנאמר במנחה ונפש כי תקריב מעלה עליו הכתוב כאלו נפשו הקריב, והוא מובן מאד, כי המביא שור פטם ונתקבל ממנו, הנה נראה מעלת הקרבן בעצם השור וגדולתו ושמונו, כי גרמיו כמטיל ברזל, אבל המביא מנחה, הנה חשיבות מנחתו היא גודל עניונו והפלגת דלותו, ועכ"ז הוא מקמץ סעודתו מלחם רעבונו שהוא צריך לנפשו ומביא מנחה לה', הנה חשיבות הקרבן ומעלתו הוא בעצם נפש המביאו, עכ"ל המתוקים.

« גדולת הנפש אינה תלויה כפי המעשה הנראה לעינינו »

מסופר על האר"י הק', שהיה תמיד רגיל לשבח את תלמידו הגדול ר' חיים ויטאל על גודל מעלתו ומעלת נשמתו, פעם אחת הביע בפני רבו את פליאתו על דבריו אלו, וכך אמר, "שאלתי את מורי איך היה אומר לי שנפשי יש לה מעלה כל כך, והרי קטן שבדורות הראשונים היה צדיק וחסיד שאין אני מגיע לעקיבו, ויאמר לי, דע כי גדולת הנפש אינה תלויה כפי מעשה האדם הנראה לעינינו, כי בוחן לבות ה' ית', וכפי הזמן והדור ההוא מעשה קטן מאד בדור הזה, שקול ככמה מצוות בדורות הראשונים, כי בדורות האלו הקליפה והרע גוברת מאד מאד עד אין קץ, מה שאין כן בדורות הראשונים.

וכן כתב רבי יהודה החסיד בספר חסידים (סי' תתקמ"ה) "...לפי שאצל הקב"ה לב שאינם פקחים בדורות אחרונים, כלב פקחים בדורות הראשונים, שאם לא תאמר כך, יוכל כל דור לומר למה לא נבראתי בימים הראשונים שהיו חכמים גדולים, והייתי לומד תורה הרבה, אומר לו, מה אכפת לך אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים...", ובהגהות החיד"א (שם) מעתיק את דברי מהר"ח ז"ל הנ"ל.

סיפר החפץ חיים (שיחות הח"ח ע' קס"ח), ששאל פעם הגר"ח מוולוז'ין את הגר"א, על מה שנאמר בתנא דבי אליהו, כאשר מחשב מדותיו של הקב"ה מזכיר שם בתוך הדברים גם שהקב"ה 'שמח בחלקו', והוא פלא דמה שייך אצל הקב"ה שמח בחלקו, אמר לו הגר"א, שהכוונה היא שהקב"ה שמח בעצם כלל ישראל, באיזה מדה ובאיזה מעלה שהם עומדים, גם בדורות שהרוחניות נתמעטה מאד לעומת דורות הראשונים, שהנה היו דורות של אבות הקדושים משה רבינו, הנביאים, התנאים והאמוראים, ומה דורות האחרונים לעומתם, ואע"פ כן הקב"ה שמח בעמו ובחלקו, וכל מעשה קטן רב ערכו אצלו.

וכן כתב בדברים כדרבנות, החסיד רבינו יונה, (בספרו שערי העבודה אות מ"א), בזה"ל (בדילוג): "יש לנו לדעת כי אין עבודת מלך מלכי המלכים הקב"ה כעבודות מלך בשר ודם, מלך בשר ודם אין יכולין לעבוד אותו כי אם המיוחסים והנכבדים הידועים אליו, היושבים ראשונה במלכות, אנשים חכמים ונבונים בעלי קומה בעלי צורה בעלי גבורה אנשי שם, כדי שיתכבד בהם המלך, אבל שאר ההמון לא יוכלו לעבוד את המלך, כי אם אחרי סבות

גדולות ותחבולות רבות כדי שיראו פני המלך, וגם המלך אינו מקבל עבודה מידם ולא ישא להם פנים, כי אם יבואו לבית שרי המלך, יצטרכו לרצות את שריו ועבדיו הפחותים שבהם, בדברים או בממון, כדי שיודיעוהו ויכירוהו אצל הפחות בגדולים, ומן הפחות יעלה שיכירוהו למלך עצמו, ולפעמים ישתדל באלה הסבות, ולא ישיג לעלות עד המדרגה העליונה וישוב בפחי נפש וכו'".

"ולא כן עבודת השי"ת, שהוא נותן כח ביד כל אחד ואחד מבני אדם ורשות להתקרב אליו, ולעבוד אותו באמת ובאמונה, והוא רוצה בהם ומקבל עבודתם, ואם יחטאו לו אינו ממנהר לעשות נקמה בהם, אלא מאריך אפו להם אולי ישובו ויטיבו דרכיהם ומעלליהם, ויירשו שני עולמות העולם הזה והעולם הבא, ואין יתרון לעבוד בעבודת הבורא יתברך לעשיר מן העני ולא לחכם מן הטפש, כי הוא יתברך חפץ בנפש טהורה ומחשבה נקייה, שיעבוד אותו כל אדם אחד המרבה ואחד הממעיט לפי כחו והשגתו, כענין שנאמר מְתוּקָה שֶׁנֶת הַעֲבָד אִם מְעֵט וְאִם הַרְבֵּה יֹאכַל (קהלת ה, יא), ובוזה יהיה במעלת השלמים, כי השי"ת אינו מבקש מבני אדם כי אם לפי כחם וכו'".

"ויתבאר מה שאמרנו - שאין יתרון העשיר מן העני בעבודת הבורא ית' - מעבודת הקרבנות החביבה, שהיתה עשויה על ידי המשפחה המיוחדת בישראל, ומכל הנבראים מבני אדם, ובמקום הנכבד שבכל המקומות, והיתה לכפר על הנפשות, והנה יד כל ישראל שווה בה הדל והעשיר, שהרי כל ישראל נותנים בכל שנה בקע לגולגולת, וכן בכל דרכי העבודה יעשה האדם כפי כוחו והשגת ידו ויהיה במעלת העובדים השלמים", עכ"ל.

« אדם הישראלי שעמל מקבל שכר לפי העמל ולא לפי התוצאה »

בגמ' (ברכות כח:) קבעו חז"ל להודות את השי"ת ביציאתו מבית המדרש בנוסח של 'מודה אני לפניך וכו' ששמת חלקי מיושבי בית המדרש וכו' אני עמל והם עמלים, אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר, ולכא' לפי פשוטו צ"ב, שכן צא לשוק ותראה איך שכל האנשים העמלים מקבלים שכרם משלם על עבודתם ועמלותם.

ומפרש החפץ חיים, שההבדל בין מלאכת שמים לבין מלאכה בעניני העולם הוא, שהשכר על מלאכות גשמיות נמדד רק לפי התוצאה היוצאת מן העבודה, כי אם יקבל פועל על עצמו לעשות איזה מלאכה כגון לתקן איזה חפץ, ובסוף לא יעלה בידו לתקנו, הרי לא יקבל על זה תשלמו, ויכול להיות שיעמול קשה וישקיע שעות רבות, ובסוף יהיה יגע לריק, לעומת זאת, במלאכת שמים, אין שום משמעות להתוצאה, וגם אם יעבוד איש ישראלי באיזה מעשה טוב, ולבסוף לא יעלה בידו להוציאו מכח אל הפועל, עכ"ז הוא יקבל שכרו משלם על כל רגע ורגע שעמל ויגע למען כבוד שמים.

וכמו שלהדיא א"י בגמ' (קידושין מ.) דמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה שנאמר אֲז נִדְבַרְו יִרְאִי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְגו' וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי ה' וְלַחֲשָׁבֵי שְׁמוֹ (מלאכי ג, טז), מאי 'ולחושבי שמו', אמר רב אסי, אפילו חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

כי כאשר האדם מישראל מעורר בלבו רצון אמיתי לעשות איזה מצוה, מיד עולה הרצון ההיא לפני ה', ונחשב לו כאילו קיים מחשבתו בפועל, הגם שלמעשה לא הצליח בכך, ואם על מחשבה נאמר כך בגמ', על אחת כמה וכמה, שכאשר ניתוסף לרצונותיו גם מעשה בפועל, כ"ש וק"ו שמעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, ולא יבחן בשמים כלל אם אכן הצליח להשיג המטרה, אלא יכתב בספר זכרון לפני ה'.

"ואין יתרון לעבוד
בעבודת הבורא יתברך
לעשיר מן העני ולא
לחכם מן הטפש, כי
הוא יתברך חפץ
בנפש טהורה
ומחשבה נקייה,
שיעבוד אותו כל אדם
אחד המרבה ואחד
הממעיט לפי כחו
והשגתו, כי השי"ת
אינו מבקש מבני אדם
כי אם לפי כוחם..."